

ارائه:

سایت جشنواره www.fitf.ir

ایران تئاتر www.theater.ir

صفحه رسمی اینستاگرام جشنواره

@39thfadjrtheaterfestival

گروه چند رسانه‌ای روزنامه ایران

نمایشگاه مجازی اسناد چهل سال تئاتر مقاومت

۱۴ تا ۲۰ بهمن ماه ۱۳۹۹

نمایشگاه مجازی اسناد ۴۰ سال تئاتر مقاومت

40 years of resistance theater documents Virtual Exhibition

Dramatic Arts Center

www.theater.ir | www.dac.ir | www.nafco.ir | www.aparat.com

فستیوال تئاتر
بهمنی وین

● نمایشگاه مجازی اسناد ۴۰ سال تئاتر مقاومت

آغاز جنگ تحمیلی در شهریور ۱۳۵۹ و وضعیت زیستی منحصر به فردی که متعاقب آن پدید آمد، برای هنر نمایش ایران تولید موضوع و برای تئاتر کشور که انقلاب اسلامی مفاهیمش را دگرگون کرده بود تولید مفهوم کرد. در این بین تئاتر از میان نقش‌های مختلفش در طول تاریخ، نقش رسانه‌ای خود را پررنگ‌تر جلوه داد و نه تنها در تالارهای نمایش تجلی حماسه‌های درون و برون جبهه‌ها شد، بلکه در پی یک مکان‌گزینی پیشرو، به پادگان‌ها و نهادهای نظامی، مساجد، خطوط مقدم جبهه و حتی اردوگاه اسرای ایرانی در خاک دشمن نیز گسترش یافت تا نشان دهد تئاتر همیشه باید عضوی زنده از جامعه باشد تا بتواند بخشی از فرهنگ شود. اجرای نمایش‌های کمدی در سنگر رزمندگان و اجرای نمایش‌های حماسی در تالارهای تئاتر در دهه ۶۰ ی تمایل به نشان دادن نقش اجتماعی و تبلیغاتی تئاتر توسط فعالان این حوزه را به اثبات می‌رساند. اتفاقی که در دهه‌ی ۷۰ و پس از جنگ نیز رخ داد و با شکل‌گیری جشنواره‌های مختلف در این دوران، گونه‌ای به انواع دسته‌بندی‌های موضوعی مرسوم تئاتر در ایران اضافه کرد. گونه‌ای به نام «تئاتر مقاومت» که ریشه‌ی تاریخی‌اش به پایداری ملت‌های تحت‌سلطه در مقابل استثمار قدرت‌های جهانی بازمی‌گردد و با نمایش‌های تولید شده در این کشورها همپوشانی دارد. نمایش‌هایی که در این دهه و پس از آن همواره سعی کرده‌اند جای تبلیغات، روایت‌گر حماسه‌ی مقاومت و جنگ در تاریخ معاصر باشند. حال در سی‌ونهمین جشنواره تئاتر فجر به مناسبت چهلمین سالگرد آغاز جنگ تحمیلی، مجالی فراهم آمده است تا تاریخ «تئاتر مقاومت» در قالب نمایشگاه مجازی اسناد روایت شود. این نمایشگاه کوششی برای گردآوری داده‌هایی بصری است که در طول این سال‌ها جدی گرفته یا نگرفته شده‌اند. نمایشگاهی که با در معرض نمایش قرار دادن اسناد پدیده‌ها و رویدادهای مربوط به آنها، امکانی برای فهم، ارزیابی و داوری آنها فراهم می‌آورد. چراکه جمع‌آوری اسناد و امکان ارجاع به آنها موجب «تاریخی شدن» رویدادها و پدیده‌ها خواهد شد و کمک می‌کند تا «فاصله تاریخی» سبب کج فهمی یا عدم فهم آنها نشود. این نمایشگاه گامی کوچک در جهت عینیت بخشیدن به گذشته‌ای است که تا امروز عموماً شناخت ما از آن بیش از هرچیز برپایه حس و تحلیل‌های ارزیابی نشده شکل گرفته است. امید است این نمایشگاه نظر به بهره‌گیری از تجربیات بزرگانی که تاکنون در این حوزه پژوهش‌ها و مطالعاتی انجام داده‌اند، با تمام کاستی‌هایش مواد و مصالح مناسبی برای پژوهشگران حوزه تئاتر مقاومت گردآوری کرده باشد.

● 40 years of resistance theater documents Virtual Exhibition

Beginning of the Imposed War in the September Of 1980, Marked an Epoch. It Produced Subjects and concepts for Iranian drama and theater, which were already changing because of the revolution. Theater took up its role as a medium. It escaped its customary venues in an Avantgarde manner and expanded into garrisons, military institutes, mosques, front lines, and even POW camps deep in the heart of the enemy. The theater had to be an active member of the society to become part of the culture. Performing Comical Plays in the trenches and epic Plays in the halls proves these artists' tendency towards social Matters and propaganda. What began at the start of the war continued during the coming decade, and soon numerous festivals were held throughout the country. Iranian drama had a new Genre, titled "Theater of resistance." This genre had its roots in the resistance of subjugated nations against the world powers' exploitation. The works had similarities with other works produced in such countries. These works tried to narrate the epic aspect of the war and resistance in contemporary history instead of just propagating values.

Now at the 39th Fadjr Festival, which coincides with the 40th anniversary of the start of the Imposed war, we have an opportunity to narrate the history of "Resistance Theater" through an exhibition of digital documents. This exhibition attempts to gather the visual data, which has been ignored or not. The compilation of these documents makes them a "historical entity" and reduces the chance of misunderstanding caused by the historical distance. This exhibition tries to display data, events, and related events to facilitate their valuation. It is a step towards objectifying the past, which has stayed relatively unknown until today. Our understanding of this past has mostly been formed with feelings and unjudged assessments. With the utmost respect to all the researchers who have already worked in this area, we hope this exhibition can provide proper materials for the researchers of the resistance theater, despite all its shortcomings.

● راهنمای بازدید از نمایشگاه مجازی اسناد ۴۰ سال تئاتر مقاومت

۱. شیوع ویروس کرونا و سلب امکان‌های مختلف برای اجتماع و حضور افراد سبب شده است نمایشگاه اسناد ۴۰ سال تئاتر مقاومت به صورت مجازی برگزار شود. وضعیتی که ظرفیت‌هایی ارائه می‌دهد و امکان‌هایی را سلب می‌کند. از جمله ظرفیت‌های ارائه‌ی اسناد به صورت مجازی می‌توان به امکان سهولت دسترسی عموم به اسناد و جنبه‌ی بایگانی پیدا کردن آنها اشاره کرد و از جمله مهمترین امکانی که سلب می‌شود عدم شکل‌گیری ملاقات‌های اجتماعی میان گروه‌های مختلف با تاریخ، اسناد و یکدیگر است.
۲. ارائه‌ی بخش‌های مختلف محتوای این نمایشگاه به صورت روزانه در سایت جشنواره و سایت ایران تئاتر از روز چهاردهم تا بیستم بهمن ماه خواهد بود.
۳. به منظور پرداختی دقیق‌تر و جامع‌تر از تاریخ ۴۰ سال تئاتر مقاومت، رویدادهای تئاتری مربوط به این حوزه در بازه‌ی زمانی شهریور ۱۳۵۹ تا بهمن ۱۳۹۹ به صورت سالانه مورد بررسی قرار گرفته‌اند.
۴. تئاتر مقاومت در مقیاس داخلی و خارجی تعاریف گسترده‌ای دارد اما تعریفی که جمع‌آوری اسناد این نمایشگاه با توجه به آن انجام شده است، نمایش‌ها و به طور کلی تمامی رویدادهای مربوط به جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و مسائل متعاقب آن است.
۵. انواع رویدادهای مربوط به تئاتر مقاومت که در این نمایشگاه مورد بررسی قرار گرفته‌اند مواردی از جمله مجموعه‌ی اجراهای با موضوع مقاومت (اجرا در تالارها، اجراهای محیطی و انواع تئاترهای بیرونی، خیابانی، تئاتر در نهادهای نظامی و پادگان‌ها، تئاتر در جبهه، تئاتر در پناهگاه، تئاتر در مدارس، تله‌تئاترها)، نمایشنامه‌ها، کتاب‌های شاخص و مرجع، جشنواره‌ها، رویدادها، همایش‌ها و سمینارهای پژوهشی، شهدای هنرمند حوزه تئاتر و پایان‌نامه‌ها با موضوع تئاتر مقاومت هستند.
۶. انواع اسناد قابل ارائه در نمایشگاه مجازی اسناد ۴۰ سال تئاتر مقاومت، پوستر، عکس، بروشور، تصویر جلد کتاب و نشریات، تصویر بریده جراید و فیلم هستند.

● The guide for Attending the Virtual Exhibition of 40 Years of Resistance Theater Documents

- 1 - The COVID-19 outbreak made any kind of gathering impossible. So "40 Years of Resistance Theater Exhibition" had to be held online. This kind of exhibition has its set limitations, but it also has unique possibilities. For example, it makes any close bonding between different sets of people through these documents impossible. On the other hand, now a wider range of people have access to these documents, and they can be archived easily.
- 2- Different segments of this exhibition will be displayed on the festival's official website between February 2nd and 8th.
- 3 - "Resistance Theater" has been defined numerous times by both indigenous and foreign researchers. We included any plays related to the Imposed war and its consequences in this exhibition.
- 4 - Different aspects of "Resistance Theater" are presented in this exhibition. Such as Various kinds of Performances (Staged Plays, Television Plays, Open Space and Street Performances, Garrison and military institute Performances, Front line Performances, Bomb Shelter Performances, School Performances), Plays, Notable Reference Books, Festivals, Events and Commemorations, Scientific Research Seminars and Conferences, Theater Artist Martyrs, and Dissertations.
- 5 - We were able to include different kinds of documents like Posters, Photos, Brochures, Book and Magazine covers, Magazine cutouts, and Videos in the "40 Years of Resistance Theater Festival."

اجرا در جبهه

Performances on the Front Line

گروه آقای جواد شیدائیان

برپا کردن صحنه نمایش با
کمک مینی بوس

Mr. Sheydaeian's Group

Setting up the Stage using a
Minibus

گروه آقای جواد شیدائیان

برپا کردن صحنه نمایش با استفاده
از تخت

Mr. Sheydaeian's Group

Setting up the Stage using a
Bed

گروه آقای جواد شیدائیان

برپا کردن صحنه نمایش

Mr. Sheydaeian's Group

Setting up the Stage

گروه آقای جواد شیدائیان

جواد شیدائیان در حال گریم
برای نمایش «عصر یک روز
پاییزی»

Mr. Sheydaeian's Group

Javad Sheydaeian Puts on
Makeup on the set of **On a Fall
Afternoon**

گروه آقای جواد شیدائیان

اعزام به جبهه برای اجرای نمایش
«راهیان ره»

۱۳۶۳ و ۱۳۶۴

1984 & 1985

Mr. Sheydaeian's Group

Deployment for performing **Passengers of the Path** on the Front line

گروه آقای جواد شیدائیان

آماده سازی صحنه برای نمایش
«راهیان ره»

۱۳۶۳ و ۱۳۶۴

1984 & 1985

Mr. Sheydaeian's Group

Preparing the Stage For on the set of **Passengers of the Path**

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «راهیان ره»

محل اجرا: لشکر حضرت رسول
(دوکوهه)

۱۳۶۳ و ۱۳۶۴

1984 & 1985

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Passengers of the Path**

Venue: Hazrat Rasoul Division
(Dokouhe)

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «راهیان ره»

محل اجرا: لشکر حضرت رسول
(دوکوهه)

۱۳۶۳ و ۱۳۶۴

1984 & 1985

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Passengers of the Path**

Venue: Hazrat Rasoul Division
(Dokouhe)

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «راهیان ره»

محل اجرا: لشکر حضرت رسول
(دوکوهه)

۱۳۶۳ و ۱۳۶۴

1984 & 1985

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Passengers of the Path**

Venue: Hazrat Rasoul Division
(Dokouhe)

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «راهیان ره»

محل اجرا: لشکر حضرت رسول
(دوکوهه)

۱۳۶۳ و ۱۳۶۴

1984 & 1985

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Passengers of the Path**

Venue: Hazrat Rasoul Division
(Dokouhe)

گروه آقای جواد شیدائیان

اعزام به جبهه برای اجرای نمایش
«نیستان»

۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Deployment for performing **Reed Bed**
on the Front line

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «نیستان»

محل اجرا: گردان‌های مختلف در
جبهه‌های غرب و جنوب

۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Reed Bed**

Venue: Some Battalions at The
West and South Front Line

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «نیستان»

محل اجرا: گردان‌های مختلف در
جبهه‌های غرب و جنوب

۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Reed Bed**

Venue: Some Battalions at The
West and South Front Line

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «نیستان»

محل اجرا: گردان‌های مختلف در
جبهه‌های غرب و جنوب

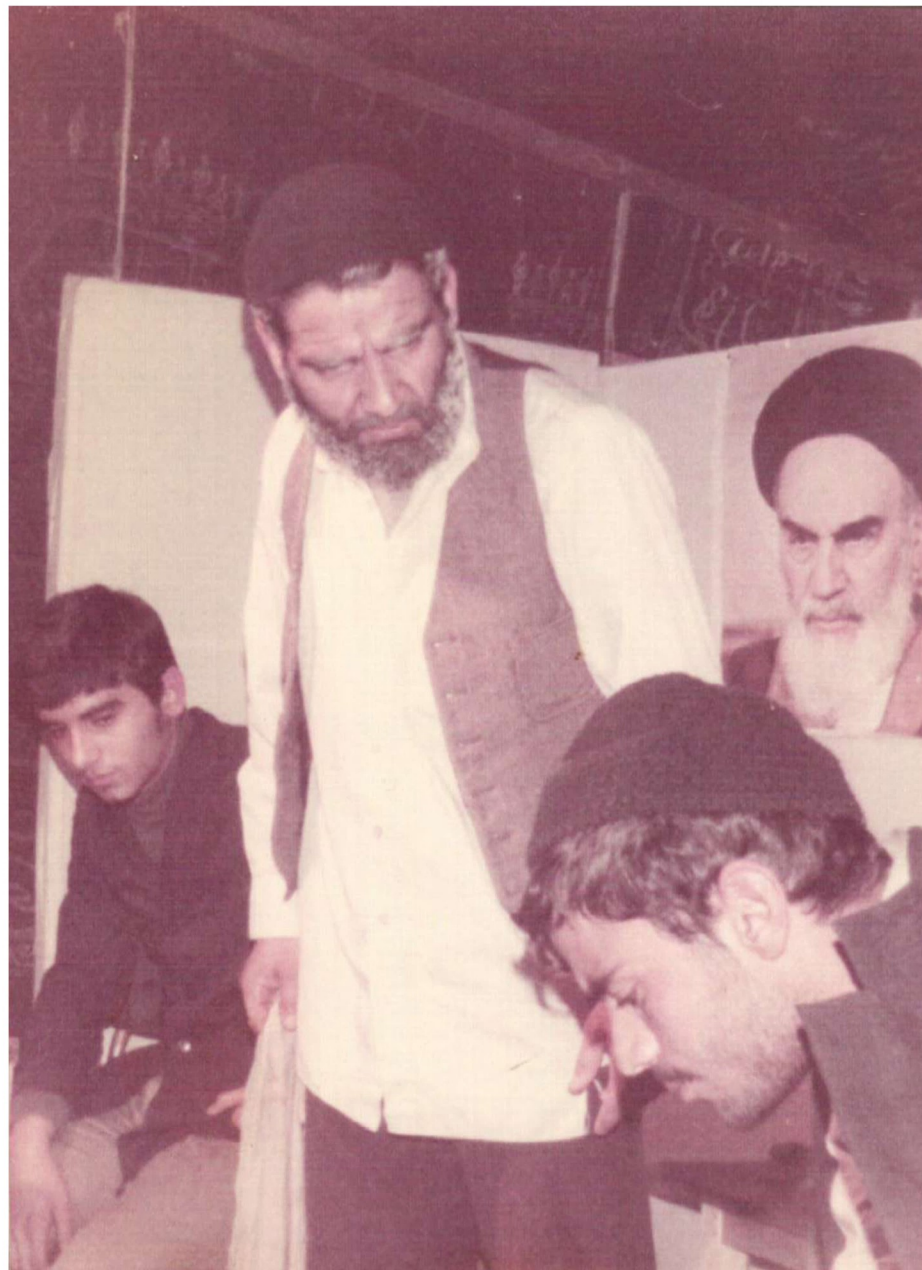
۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Reed Bed**

Venue: Some Battalions at The
West and South Front Line

گروه آقای جواد شیدائیان

رزمندگان در حال تماشای نمایش
«نیستان»

۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Soldiers Attending the **Reed Bed** performance

گروه آقای جواد شیدائیان

رزمندگان در حال تماشای نمایش
«نیستان»

۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Soldiers Attending the **Reed Bed** performance

گروه آقای جواد شیدائیان

رزمندگان در حال تماشای نمایش
«نیستان»

۱۳۶۳

1984

Mr. Sheydaeian's Group

Soldiers Attending the **Reed Bed** performance

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «تلاقی»

محل اجرا: شلمچه

۱۳۶۵

1986

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **The Junction**

Venue: Shalamcheh

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «یک سر و دو گوش»

محل اجرا: گردان تخریب، لشکر
حضرت رسول، حسینیه دوکوهه

۱۳۶۵

1986

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **One head, Two Ears**

Venue: Demolition Battalion, Hazrat
Rasoul Division, Dokouhe Mosque

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «یک سر و دو گوش»

محل اجرا: گردان تخریب، لشکر
حضرت رسول، حسینیه دو کوهه

۱۳۶۵

1986

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **One head, Two Ears**

Venue: Demolition Battalion, Hazrat
Rasoul Division, Dokouhe Mosque

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «مشکل مَش نعمت»
محل اجرا: شادگان، لشکر قدس

۱۳۶۷

1988

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Mash Nemat's problems**

Venue: Qods Division, Shadegan

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «اخلاص»

محل اجرا: گردان تخریب

۱۳۶۵

1986

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Sincerity**

Venue: Demolition Battalion

گروه آقای جواد شیدا ئیان

نمایش «اخلاص»
محل اجرا: گردان تخریب

۱۳۶۵

1986

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Sincerity**

Venue: Demolition Battalion

تئاتر در پناهگاه

Theater in Bomb Shelter

سرمقاله: تئاتر در پناهگاه

نویسنده: علی منتظری

مجله: نمایش

شماره: ۶

۱۳۶۷

1988

Editorial Theater in Bomb Shelter

Author: Ali Montazeri

Magazine: Namayesh

Issue: 6

تئاتر در پناهگاه

بسم الله الرحمن الرحيم

وقتی دشمن به خانه ما حمله می کند،
وقتی دستاوردهای فرهنگی - هنری در معرض تجاوز است،
وقتی دستهای پلید همه در توطئه اند،
وقتی انسانها به جرم دفاع از خویش، کین توزانه مورد غضب واقع می شوند،
وقتی در موشک باران شهرها
مقاومت تا بیروزی فریاد می شود
حماسه های تاریخی بر سرده ذهن ترسیم می گردد.
این حماسه ها، مملو از رویدادهاست و بخشی از این رویدادها بدون شك به نقش آفرینی نویسندگان،
روشنفکران و هنرمندان متعلق است.
در بازآفرینی واقعیتها و موقعیت های جنگی اقوام و ملل در تاریخهای نه چندان دور نیز شاهد ادعا
می توان پیدا کرد. بر همین اساس است که طرح اجرای نمایش در پناهگاهها که محل تجمع و اسکان
است از جمله نکات و نقاط عطفی است که می تواند یاد این روزها و تلاش هنرمندان تئاتر را در لوح
ضمیر دلهای مردم مقاوم و صبور ما ثبت و ضبط نماید.
اجرای تئاتر و نمایش برای کودکانی که در پناهگاهها همراه با والدین خویش زندگی می کنند و
همچنین اجرای برنامه های حماسی و متنوع نمایشی در محل های امن تجمع برای بزرگسالان و حتی
آموزش باره ای از مسائل زندگی دسته جمعی و دفاع، بهداشت و تقویت روحیه و نشان حماسه های رزم
و نبرد دلاور مردان سلحشور، همه و همه از مزایای چنین طرحی است.
توجه به این نکته که این لحظات در تاریخ ملت ما برای همیشه ثبت خواهد شد و در فردای بیروز نقل
مجالس خواهد بود، بسیار حائز اهمیت است. این لحظات اگر چه، برای انقلاب نوپای ما تحمیلی است
ولی در عین حال فرصتی است که تکرار نمی گردد. لذا در این دفاع مقدس و در روزهای حماسه ملت،
مشارکت و فهم و نقش و درک موقعیت برای ایفای وظایف؛ از جمله مهم ترین وظایف هنرمندان تئاتر
است.
همانگونه که مطلعیم در مناطق و شرایط بوجود آمده از آنجا که اجرای تئاتر در سالنهای نمایش را با
مشکل روبرو ساخته و اصولاً این کار با دوراندیشی سازگار نیست؛ طبیعی است که اجرای نمایش در
پناهگاهها چند مزیت دارد:
اولاً گذران اوقات فراغت ساکنین پناهگاهها را لحظاتی با تئاتر و نمایش تأمین می کنیم.
ثانیاً تکاپو و تلاش تئاتر در ماههای اخیر اینتر نمی ماند.
و ثالثاً هنرمندان تئاتر، بدینوسیله نقش خویش را هر چند ناچیز در همراهی و همگامی با مردم ایفا
می کنند.
به نظر می رسد تئاتر در پناهگاه، طرح مناسبی برای تطبیق فعالیتها با شرایط فعلی جلوگیری از رکود
آنها است که می تواند با عنایت به هماهنگی با مسئولان پناهگاهها و غیره پیش ساخته، طراحی و تدوین این مراکز به
موفقیت های زیادی در برداشته باشد.
در این راه پیشنهاد می شود در ساخت پناهگاههای غیر پیش ساخته، طراحی و تدوین این مراکز به
نحوی باشد که حتی پس از جنگ بتوان از آنها برای اجرای نمایش و تجمعات لازم استفاده برد. این
کار علاوه بر اینکه به نوعی یادگاری از معماری و یادمان زمان جنگ تلقی خواهد شد؛ به لحاظ
اقتصادی و فرهنگی - هنری نیز می تواند با صرفه جویی در هزینه ساخت سالنهای مورد نیاز قرین باشد.
بهرحال، این روزها، روز حماسه و بیداری است. آمادگی هنرمندان تئاتر برای اجرای برنامه های
نمایشی در پناهگاهها یادگاری است از حضور مسئولانه در کنار مردم و روزهای سخت. فردا در
شکوفه گلشوازه بیروزی این روزها برای همیشه در یادها جاوید خواهد ماند.

والسلام.

سرمقاله

تئاتر در پناهگاه

نویسنده : لاله تقیان

مجله : نمایش

شماره : ۷

۱۳۶۷

1988

Theater in Bomb Shelter

Author : Laleh Taghian

Magazine : Namayesh

Issue : 7

تئاتر در پناهگاه

نویسنده: لاله تقیان

مجله: نمایش

شماره: ۷

۱۳۶۷

1988

Theater in Bomb Shelter

Author: Laleh Taghian

Magazine: Namayesh

Issue: 7

نیز در مورد ممنوعیت کار در مجتمع‌ها صادر شد و به تعطیل شدن مدارس و بعد سینماها و تئاترها انجامید. پس ما هم تصمیم گرفتیم تئاتر را به جایی ببریم که مردم حضور دارند البته نمایش آماده‌ای نداشتیم و به همین دلیل به عنوان اولین کار از همان وضعیت و شرایط موجود نمایشی ساختیم به نام کمدی «تئاتر در پناهگاه» که شش شب در پناهگاههای عمومی شهر تهران اجرا شد.

بعد به فکر افتادیم که کار گروههای تئاتر در پناهگاهها را توسعه دهیم چون یک گروه نمایشی نمی‌توانست مثلاً در ۳۰۰ پناهگاه برنامه اجرا کند. بنابراین این گروههای دیگر هم دست به کار شدند و دومین نمایشی که به پناهگاه رفت، نمایشنامه «استقبال» کار «صادق هاشمی» بود که در پناهگاه موزه آزادی به نمایش درآمد. همینطور یک نمایش خیمه شب بازی برای بچه‌های آماده کردیم که در پناهگاه سازمان صنایع وزارت دفاع به نمایش درآمد و هم اکنون گروه ما نیز نمایش جدیدی را برای اجرا در پناهگاه در دست تمرین دارند.

بهرحال ما سعی داریم که تئاتر به نوعی بیانگر شرایط اجتماعی باشد. چون حیات تئاتر ما بستگی به این دارد که در کنار مردم باشد و با شرایط اجتماعی و جنگ نیز همراه و همگام باشد. از «حسین جعفری» خواستیم تجربه‌های هنرش را در مورد کار تئاتر در مکان جدید (پناهگاه) نیز بگوید: «در مورد نمایشی که خودم کار کردم باید بگویم که من تئوری‌هایی در ارتباط با تئاتر خیابانی می‌دانستم، اما شخصاً در این مورد تجربه عملی نداشتم. اما این فرصتی بود تا تمام آن تئوری‌ها را به صورت عمل درآورم. در آغاز کار متوجه شدم که مقداری خطا، اشکال و اشتباه در کار وجود دارد که سعی کردم آنها را اصلاح کنم، اما کار دوم من حاصلی تجربه اول و نتایجی بود که کسب کردم. مثلاً روشن است که مردم در پناهگاه، در شرایط ویژه‌ای هستند و در نتیجه حالات عصبی و روانی خاص دارند. بنابراین در نمایشی که ما تدارک دیدیم متوجه شدیم که تماشاگر در آن شرایط حاضر نیست در باره «موشک» چیزی

اجرای تئاتر در پناهگاه‌ها پدیده و تجربه تازه‌ای بود که شرایط خاص جنگ بوجود آورد. این حرکت تازه در تئاتر ما که شاید در جهان بی سابقه باشد به دلایلی بسیار قابل توجه و اعتناست، چرا که اولاً یکبار دیگر نشان می‌دهد که تئاتر هنری است که حد و مرز نمی‌شناسد و به ویژه تنها هنری است که در هر موقعیت و شرایطی که جامعه با آن درگیر باشد امکان حضور دارد و ارتباطی انسانی برقرار می‌کند. مردم آن را می‌پذیرند و نسبت به آن واکنشی مثبت نشان می‌دهند. از سوی دیگر هنرمندان نیز به تجربه‌ای تازه دست می‌یابند و در انطباق با شرایط ویژه، شیوه تازه‌ای از بیان دراماتیک را تجربه می‌کنند. ازینروست که اجرای تئاتر در پناهگاه ارزش و اعتبار مردمی و هنری دارد و نمی‌توان نسبت به آن بی‌اعتنا بود.

به این مناسبت «نمایش» کوشیده است تا حد امکان به این رویداد تازه نمایشی بپردازد و حاصل تجربه تازه را منعکس کند. نخستین نمایشی که به پناهگاه راه یافت «کمدی تئاتر در پناهگاه» نوشته و کارگردانی «حسین جعفری» بود، و به این دلیل با او به گفتگو تشبیه تا از کم و کیف «تئاتر در پناهگاه» با خبر شویم.

«حسین جعفری» نخست توضیح می‌دهد که فکر اجرای نمایش در پناهگاه چگونه به مرحله عمل رسید: «کار عمده ما در سال ۶۶ تنظیم برنامه‌هایی برای سال ۶۷ بود، ولی در اسفندماه که موشک باران تهران شروع شد، ما فکر نمی‌کردیم که زمانی طولانی ادامه یابد. و وقتی ادامه یافت، یعنی از اولین روزهای فروردین ماه به فکر افتادیم که اگر این وضع ادامه یابد، باید با تئاتر چه کنیم؟ چرا که مسلماً نمی‌توانستیم دست روی دست بگذاریم و کاری نکنیم. به‌رحال دشمن آمده بود و ما باید امکاناتمان را در جهت دفع و مقابله با حملات او به کار گیریم. بنابراین با همکاران و کارشناسان تئاتر مشاوره کردیم و هر یک پیشنهادی دادند و بالاخره طرحی تهیه کردیم و با سرپرست مرکز هنرهای نمایشی در میان گذاشتیم. ضمناً در این روزها اطلاعیه‌ای

تئاتر در پناهگاه

نویسنده : لاله تقیان

مجله : نمایش

شماره : ۷

۱۳۶۷

1988

Theater in Bomb Shelter

Author : Laleh Taghian

Magazine : Namayesh

Issue : 7

نمایش

نکردن از دکور بود. قبلاً ما از وسایل ابتدایی استفاده می کردیم، اما چون شرایط را به درستی شناختیم با مشکلاتی مواجه می شدیم و بعد دیدیم که کار با دکور بسیار مشکل است، یعنی باید هر روز دکور را به محل حمل کنیم و شب جمع کنیم و این حمل و نقل وسایل مشکل عمده ای بود. بنابراین ما دکور را حذف کردیم و دیدیم که تماشاگر ارتباط بسیار خوبی با نمایش برقرار می کند و نبودن دکور لطمه ای به کار نمی زند. همینطور نبودن پروژکتور و دیگر عناصر تالار نمایش، چون پس از مدتی تماشاگر خود را با ما منطبق کرد. یعنی او به راحتی در هر شرایطی با نمایش ارتباط برقرار می کند و واکنش های او سبب می شود تا بفهمیم کار تا چه اندازه مورد پسند قرار گرفته است. توجه و بی توجهی تماشاگر بهترین محک برای ماست و نشان می دهد که کجای کار اشکال داشته است. ضمناً نا گفته نماند که در سالن کاملاً خالی کار می کنیم و تماشاگر هم می ایستد و نمایش را می بیند.

«جعفری» در مورد وضع و تعداد تماشاگران این برنامه ها اضافه می کند: «تعداد تماشاگر با وضعیت پناهگاه ارتباط دارد. مثلاً در جانی ۴۰۰ تماشاگر به تماشا می ایستند و در جای کوچکتر ۴۰۰ نفر اما نوع تماشاگر مهم است. در پناهگاه ما همه نوع تماشاگر مواجه هستیم. از تمام گروه های سنی. در نتیجه کار اجرای نمایش مشکل بسیاری داشت. به همین دلیل تصمیم گرفتیم برنامه را به نحو دیگری تنظیم کنیم. یعنی برنامه های خاص بچه ها را در ساعات معینی بگذاریم که بتوانند استفاده کنند و برنامه های بزرگسالان را از ۸ شب بعد که ساعت مناسبی باشد. اما این تجربه برای بازیگران ما نیز بسیار مفید بود. همکاران ما قبلاً برای رسیدن به مفاهیم از تمرین های خاص استفاده می کردند ولی حالا براساس شرایط موجود ناگزیر باید خود را هماهنگ کنند و بازیگری که در مثلاً بیست محل مختلف برنامه اجرا می کند از نظر آموزشی و حرفه ای مسلماً بسیار پیشرفت می کند. من به تمام کسانی که به این کار علاقه دارند توصیه می کنم که یکبار این تجربه را بکار گیرند و از آن استفاده کنند.

نمی کنند. اگر تئاتر را تعطیل کنیم، خیلی چیزها را باید تعطیل کنیم، فکر می کنم اثبات امروز ما، راهگشای شکوفایی تئاتر فردا خواهد بود. جریان، مثل حرکت یک رودخانه است، ایستایی و سکون، بی شبهه به مرداب می انجامد، پس حرکت می کنیم. همین.

«هاتفی» همچنین در مورد اینکه «چگونه این متن و اجرا را هماهنگ با موقعیت جنگ انتخاب کردید» گفت: «در شرایط فعلی، برای من «نفس عمل، مهم ترین است، یعنی اینکه حرکت ما خود بازگوکننده محتوای کار ما است.

ما در شرایط جنگی کارهنری می کنیم. این تمام مسأله است. برای ارتقاء تفکر سیاسی - اجتماعی مردم ما، تربیت های متعددی در این مملکت وجود دارد، در شرایط فعلی، ما یعنی گروه اجراکننده نمایش «استقبال» وظیفه ای دیگر اختیار کردیم، ما در دو ساعتی که با مردم، با خانواده ها، و با بچه ها روبرو هستیم. آنها را آسوده و راحت می بینیم. آنها را می بینیم که آرام می خندند و ساعتی از دنیای واقع جدا می شوند و در دنیای فانتزی و خیال به سالم ترین نوع تفریح دست می زنند، خنده ها و شادی های آنها از ته دل است و این برای ما بزرگترین اهمیت را دارد. هرچند که ضمن سیر در این دنیای فانتزی و خیال، ما حرفه ای هم می زنیم، تماشاچی را با گوشه هایی از تاریکی های رژیم پیشین آشنا می کنیم. اما اگر از من می پرسید، اینها مهم نیستند. مهم آنست که جادوی هنر کار خود را می کند و تماشاگر به این دنیا پا می گذارد.

از «هاتفی» درباره واکنش تماشاگران پرسیدیم: «هرگز فراموش نمی کنم که در نخستین شب اجرا بعد از اتمام برنامه غریب ابراز احساسات تماشاگران دقیقی چند سالن را لرزاند و آنگاه هیچکس حاضر به ترک سالن نمایش نبود، از ما می خواستند بازهم ادامه بدهیم، تکرار کنیم و غیره. گویی کسی متوجه عبور زمان و گذشتن دو ساعت وقت نشده بود. درمیان صدها تماشاگری که تاکنون داشته ایم، فقط یک مورد و فقط بکنفر اعتراض داشت که یعنی چه! این کارها چه معنی می دهد. من با این

«صادق هاتفی» هنرمند اداره برنامه های تئاتر نمایشنامه «استقبال» را در پناهگاه موزه آزادی به اجرا آورده است. از او نظرش را درباره «تئاتر در پناهگاه» خواستیم: «این مورد بی تردید دیدگاه های متعددی وجود دارد. برای من مسأله ادامه جریان و ادامه حرکتی فرهنگی - هنری است و همزمان با آن یک اثبات. اثبات اینکه ما هستیم، ایستاده ایم، تئاتر را تعطیل نمی کنیم. موشک است، بمب است باشد، هنرمندان این ملک از لاپلای دهلزهای مخوف بمب و موشک راه خود را می یابند و مخاطب خود را رها

تئاتر در پناهگاه

نویسنده : لاله تقیان

مجله : نمایش

شماره : ۷

۱۳۶۷

1988

Theater in Bomb Shelter

Author : Laleh Taghian

Magazine : Namayesh

Issue : 7

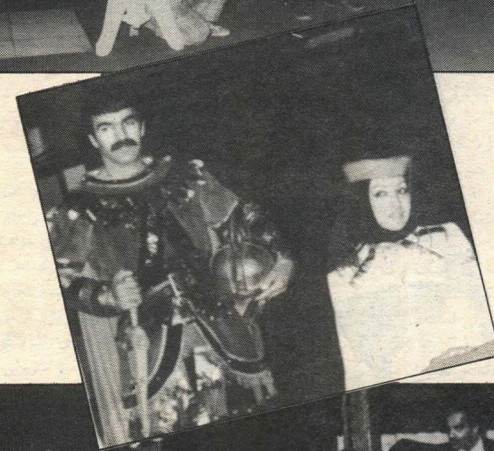
دوست عزیز صحبت کردم او بیشتر طالب تئاتر ترازیک و گریه بود و البته من نتوانستم کاملاً او را قانع کنم. و به ایشان بقبولانم که «کمدی» هم یکی از شیوه‌های بیان فرهنگی - هنری است. به هر حال غیر از این مورد، خانواده‌ها معمولاً از ما تشکر می‌کنند، تماشاگرانی داریم که برای چندمین بار به دیدن کار ما می‌آیند و این خود بزرگترین مشوق ما در ادامه کارمان است. در آخر لازم می‌دانم از هنرمندان عزیزی که تشکیل آنها و پایداریشان در این مقطع از زمان باعث شکل گرفتن این کار شد همراه با سپاس یادنامیم. خانم دلدار گلچین، اکبر رحمتی، سیروس گرجستانی، جمشید اسماعیل خانی، مهدی میامی، حسین سحرخیز، رضا حسینی نسب، اصغر فریدی ماسوله، محمد یگانه، فرخ عظیم زاده، صادق حدادی، حسین حضرتی، محمد مشیری و بابک یاسی.

لاله تقیان

بدم می‌آد وقتی بچه بودم، خونه ما کنار کوه بود. درست لب کوه. یک طرف کوه بود و یک طرف صحرائ سبز، خونه ما قدیمی بود و سنگی. آخه دامنه کوه همیشه هوا توفانی. خونه ما پشت بام نداشت، شیروونی بود. برف زیاد می‌اومد و هر روز که نمی‌شد برف روفت. خونه مون تک بود، یعنی خونه‌های دیگه از اون فاصله داشتند. ولی دوستش داشتم. درسته که زیاد کار می‌کردیم و خسته می‌شدیم، بعضی وقت‌ها هم با هم دعوامون می‌شد، قهر می‌کردیم، ولی خوب خونه مون رو که دوست داشتیم.

کوه، پشت خونه ما بود و آگه از دور نگاه می‌کردی بالای خونه ما بود، درست روی خونه ما. پاتین کوه جنگل بود و نوک کوه سنگ. از مادر بزرگ می‌پرسیدم: «چرا کوه همه‌اش کوه نیست. یا مثلاً همه‌اش جنگل؟» مادر بزرگ می‌گفت: «کوه مرده»، «یعنی مته با پام؟» «آره. مته با پات. مگه نمی‌بینی چقدر بزرگ و سخته؟» «پس صحرائ جلوی خونه مون چی؟» «خوب معلومه. صحرا هم زنه، ندیدی چه گل‌های قشنگ و لطیفی داره؟» بعد می‌پرسیدم: «آگه کوه مرده پس چرا پاتینش جنگله و بالاش کوه؟» «نه

ادعای درباره اولین اجرای تئاتر در پناهگاه در نامه‌ای به مجله نمایش

نویسنده :

مجله : نمایش

شماره : ۱۰

۱۳۶۷

1988

An Allegation regarding the first ever theater performance in a bomb shelter, expressed in a letter sent to the Magazine

Author :

Magazine : Namayesh

Issue : 10

اجرا در مدرسه

School Performances

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «پاپ کرن»
آموزش و پرورش منطقه ۶

۱۳۵۹

1980

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Popcorn**
Ministry of Education, Sixth district

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «می‌خوام معلم بشم»

۱۳۶۰

1981

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **I want to become a teacher**

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «می‌خوام معلم بشم»

۱۳۶۰

1981

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **I want to become a teacher**

گروه آقای اتابک نادری

نمایش کمدی «صدام سردار قادسیه»
(صدام بازی)

نویسنده : اتابک نادری

کارگردان : اتابک نادری

محل اجرا: سالن تئاتر مدرسه راهنمایی
شهید مفتح اردبیل

۱۳۶۳

1984

Mr. Naderi's Group

Performing **Saddam General of Qadisiyyah** (A comedy)

Author : Atabak Naderi

Director : Atabak Naderi

Venue: Shahid Mofateh Middle school, Ardebil

گروه آقای اتابک نادری

نمایش کمدی «صدام سردار قادسیه»
(صدام بازی)

نویسنده : اتابک نادری

کارگردان : اتابک نادری

محل اجرا: سالن تئاتر مدرسه راهنمایی
شهید مفتح اردبیل

۱۳۶۳

1984

Mr. Naderi's Group

Performing **Saddam General of Qadisiyyah** (A comedy)

Author : Atabak Naderi

Director : Atabak Naderi

Venue: Shahid Mofateh Middle school, Ardebil

گروه آقای اتابک نادری

نمایش کمدی «صدام سردار قادسیه»
(صدام بازی)

نویسنده : اتابک نادری

کارگردان : اتابک نادری

محل اجرا: سالن تئاتر مدرسه راهنمایی
شهید مفتاح اردبیل

۱۳۶۳

1984

Mr. Naderi's Group

Performing **Saddam General of Qadisiyyah** (A comedy)

Author : Atabak Naderi

Director : Atabak Naderi

Venue: Shahid Mofateh Middle school, Ardebil

گروه آقای روح الله حبیب زاده

نمایش «عاهدو»

اداره امور تربیتی آموزش و پرورش
اردبیل

۱۳۶۴

1985

Mr. Habibzadeh's Group

Performing **I made a deal**

Ardebil Chapter of Ministry of Education's Pedagogy Affairs

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «اسم شب»

۱۳۶۹

1990

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Countersign**

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «اسم شب»

۱۳۶۹

1990

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Countersign**

گروه آقای جواد شیدائیان

نمایش «اسم شب»

۱۳۶۹

1990

Mr. Sheydaeian's Group

Performing **Countersign**

